

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)
PL 3000
90014 Oulun yliopisto

26.6.2012

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus, ympäristövastualue

Veteraanikatu 1, PL 86
90101 Oulu

kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Asia:

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen (jatkossa PPLY) lausunto TerraWind Oy:n Siikajoen Vartinojan ja Isonevan tuulivoimapuistojen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Yleistä

YVA-ohjelma on useilta osin kirjoitettu huonosti. Tekstissä on runsaasti kirjoitusvirheitä ja epäselviä ilmauksia. Esimerkiksi käy Vartinojan maisemakuvaa käsittelevästä osiosta virke (s. 45): "Vartinojan tuulipuiston aluerajauksen pohjoispuolella sijaitseva Kivivaara-Vartinvaara on luonnonmaisemaharjua ja suomaisemaharjua, jonka voidaan sanoa jonkin verran maisemallista arvoa selvitysalueelle." Puuttuvan sanan ja yhdysmerkin väärinkäytön lisäksi monet käsitteet jäävät epäselviksi. Mikä on tuulipuisto? Mitä ovat luonnonmaisemaharju ja suomaisemaharju, ja mikä näiden välinen ero on? Arveluttavinta kuitenkin on se, että virkkeessä annetaan olettaa, ettei alueella olisi muuta maisemallista arvoa kuin se rajoittunut arvo ("jonkin verran"), jonka Kivivaara-Vartinvaara harjualue kohteelle tuo.

Erytisen huolestuttavaan asiantuntemattomuuteen viittaa sivulla 47 esitetty väite alueen mäntymetsien korkeudesta, jonka kerrotaan olevan "korkeimmillaan noin 30–40 metristä". Suomen korkeimmaksi männyksi on esitetty Punkaharjulla kasvavaa 40,5 metristä puuta (Metsäntutkimuslaitos 2007). Tämän lausunnon kirjoittajien maastokokemuksen mukaan YVA-ohjelma-alueen korkeimmat männyt jäävät hyvin todennäköisesti alle 25 metriin.

Useat YVA-ohjelman kartat ovat epäselviä. Esimerkiksi kuvasta 5 on vaikea saada selvää ja kuvasta 19 puuttuvat selitteet tyystin.

Kirjoituksen viittauskäytäntö on hyvin puutteellinen. Muun muassa maisemarakennetta käsittelevässä alaluvussa 4.3.2 ei ole ainuttakaan viitettä.

Luonnonympäristö

YVA-ohjelman sivulla 53 väitetään Vartinojan suunnittelualueen luonnonympäristön tulleen selvitettyksi kyseiselle alueelle ensimmäisenä kaavailtujen yhdeksän voimalaitoksen ympäristövaikutusten selvityksessä. Tässä ilmeisesti viitataan julkaisuun Ramboll 2011, vaikka yksiselitteistä viitettä ei annetaakaan. Väite on hyvin kyseenalainen sillä kyseinen selvitys ei sisältänyt lainkaan maastotöitä. Selvityksessä esiintyvät suunnittelualueelta otetut kuvatkin ovat talvelta. Luonnonympäristö on selvitetty ainoastaan hyvin karkeisiin ja tarkoitukseen monelta osin sopimattomiin valmiisiin aineistoihin perustuen (Corine Land Cover, Suomen lintuatlas).

Yhtä hataralla pohjalla ovat sivulla 60 esitetyt lintujen muuttoa koskevat väitteet, joissa viitataan samaiseen ympäristövaikutusten selvitykseen (Ramboll 2011). Kyseisessä selvityksessä lintumuuttoa ei varsinaisesti selvitetty millään tavoin, vaan siinä ainoastaan viitattiin muihin tutkimuksiin. Linnustoa käsittelevästä alaluvussa 4.4.2 esiintyvistä viitteistä neljää keskeistä ei löydy lähdeluettelosta (Lampinen 2010, Puhuri 2011, Tuohimaa 2009, Tuohimaa & Tikkanen 2010).

YVA-ohjelman sivulla 60 esitetyt tiedot lintujen muuttoreiteistä ovat kuitenkin oikean suuntaisia. Muualla tehtyjen havaintojen perusteella on syytä olettaa, että suunnittelualueiden kautta muuttaa merkittäviäkin määriä joutsenia, hanhia, petolintuja ja kurkia, vaikka varsinaista havaintotietoa juuri näiltä alueilta on vain vähän. Vartinojan ja Isonen alueiden kohdalla tulisi erityisesti korostaa tiedonpuutteita. Systemaattista muuttolinnustonhavaintoa ei ole Siikajoen sisämaan puolella tiettävästi vielä koskaan tehty.

Sosiaaliset vaikutukset

Alaluvussa 5.3.1 esitetään voimakkaita näkemyksiä ihmisten suhtautumisesta tuulivoimapuiston kaltaiisiin uudishankkeisiin. Näiltä osin väitetään muun muassa, että: ”Jos ihminen ei kirjoita nimeään hanketta vastustavaan adressiin, voi seurauksena olla sosiaalinen eristäminen” (s. 81). Mihin tämä ja muut samassa kohdassa esiintyvät väitteet perustuvat ja mihin niillä pyritään? Hankkeen vastustamisen kuvaillaan perustuvan usein mielikuviin ja muun muassa äänekkäiden vastustajien puheiden vaikutukseen. Seuraavaksi sosiaaliset vaikutukset kuitenkin kerrotaan selvittävän mahdollisimman objektiivisesti. Lähtökohdat objektiiviselle selvitykselle eivät vaikuta kuvauksen perusteella kovin hyviltä.

Linnustovaikutukset

Kuvattu pesimälinnuston kartoituslaskenta voi olla riittävä, mikäli siihen osoitetaan riittävästi voimavaroja. Kattava ja hyvin ajoitettu kahteen kertaan toistettu kartoituslaskenta antaisi periaatteessa kohtalaisen kuvan alueen pesimälinnustosta. Kartoitettava alue on kuitenkin laaja, ja siksi kartoitukseen tulisi käyttää riittävästi maastopäiviä, vähintään 10 aamua. YVA-ohjelmassa ei kerrota aiotun maastotyöpanostuksen suuruutta ja siksi sen riittävyttä onkin syytä epäillä.

Vartinojan ja Isonen tuulivoimapuistojen merkittävimmät odotettavissa olevat linnustovaikutukset kohdistuvat muuttolinnustoon. Tästä syystä alueen kautta muuttava linnusto tulisikin selvittää mahdollisimman hyvin. Kuten yllä jo esitettiin, valmista tietoa alueen kautta muuttavasta linnustosta ei käytännössä ole.

Esitetty 10 päivän muutonseuranta keväällä ja 10–12 päivän seuranta syksyllä on riittämätön. Näin pienillä otoksilla on olemassa suuri riski siitä, että havainnoinnin ulkopuolelle jää monta merkittävää muuttopäivää. Lintujen muutto ei ole normaalijakautunutta, vaan siinä usein hyvin voimakkaita huippuja sopivien sääolosuhteiden laukaistessa muuton. Niin pienellä otoksella, mikä YVA-ohjelmassa esitetään, ei saada luotettavaa kuvaa alueen merkityksestä muuttolinnuille. Riittävä määrä muutonseurantapäiviä olisi vähintään kaksinkertainen esitettyyn nähden.

Havaitun muuton suhteuttaminen vertaamalla sitä Tiira-havaintotietokantaan tallennettuihin ja muihin arkistohavaintoihin olisi hyvin suotavaa. Erityisen tärkeää olisi verrata samoina päivinä havaittujen lintujen määriä muuttoreittien eri kohdilla. Näin ei YVA-ohjelmassa esitetä tehtävän.

Suurten uhanalaisten petolintujen lähimpiä pesintäpaikkoja koskevat tiedot sivulla 87 on väriä tai vanhentuneita. Lähin merikotkan asuttu pesä sijaitsee noin 8,5 kilometrin päässä Isonen hankealueesta ja noin 10 km päässä (toinen pesä) Vartinojasta. PPLY:n jäsen tarkastaa kyseiset pesät. Lähin muuttohaukkareviiri on noin 11 kilometrin päässä Vartinojan alueesta. Lisäksi on syytä epäillä Haarasuon alueen kuuluvan muuttohaukkareviiriin, jolloin etäisyys hankealueeseen jää vain pariin kilometriin.

PPLY kerrotaan kutsutun mukaan hankkeen seurantaryhmän työskentelyyn (s. 87). Tämä on sinänsä totta, mutta maininnan sijoittaminen linnustovaikutuksia käsittelevään alalukuun on epäilyttävää. Ensiksikin vapaaehtoisuuteen perustuvan järjestön jäsenten osallistuminen ilman korvausta seurantaryhmään olisi merkittävä panostus kaupallisen, taloudellista voittoa tavoittelevan hankkeen edistämiseksi. Tätä ei voida olettaa. Toiseksi PPLY:n mahdollisen osallistumisen varaan ei myöskään voida laskea mitään linnustonselvitykseen liittyvää, vaan linnustovaikutukset tulee selvittää hankevastaavan ja hänen palkkaamien konsulttien toimesta. PPLY voi korkeintaan kommentoida selvitysten riittävyttä ja niiden perusteella esitettyjä tulkintoja.

Lepakkovaikutukset

On hyvin todennäköistä, että hankealueella esiintyy ainakin pohjanlepakoita. Yhdellä tämän lausunnon kirjoittajista on useita lepakkohavaintoja Siikajoelta alle 10 kilometrin päässä Vartinojan–Isonevasta. Lepakkokartoitukset tulee suunnitella ja toteuttaa kunnolla. YVA-ohjelman lepakkovaikutuksia koskevat kohdat ovat epämääräisiä.

Vaikutusten seuranta ja toiminnan mukauttaminen

Kokonaisuudessaan Vartinoja–Isoneva -alueen voidaan toistaiseksi arvella soveltuvan tuulivoimatuotantoon kohtalaisen hyvin. Alueelle sijoittaviksi kaavailtujen voimaloiden negatiivisten vaikutusten muun muassa maisemaan, linnustoon, kasvillisuuteen ja vedenalaiseen luontoon voidaan olettaa olevan huomattavasti vähäisempiä kuin aiemmin merenrantaan suunniteltujen voimaloiden. Kuitenkin ennakoitavissa olevat vaikutukset erityisesti muuttolinnustoon tulee selvittää kunnolla. Samaan aikaan on laadittava riittävä seurantaohjelma mahdollisen tuotannon aikaisille todellisille vaikutuksille sekä selkeät suunnitelmat siitä, miten negatiivisia vaikutuksia voidaan minimoida. Erityisesti tulee laatia suunnitelma voimaloiden pysäyttämiseksi, mikäli voimakasta lintumuuttoa on odotettavissa voimalaitosalueella tai sen läheisyydessä. Tämän tulee olla osa mahdollista rakennuslupaa.

Ekologinen kompensatio

Vaikka tuulivoimatuotantoa voidaankin pitää ympäristön kannalta kokonaisedullisena energiantuotantomuotona, aiheutuu sen rakentamisesta negatiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Suomen lainsäädäntö ei vielä vaadi kompensoimaan rakentamisen haitallisia luontovaikutuksia. Mikään ei kuitenkaan estä yhtäältä hankavastaavaa tai toisaalta kaavoittajaa (Pohjois-Pohjanmaan liitto, Siikajoen kunta) tekemään kompensoivia toimia tai rajoituksia hankkeen seurauksena. Hyvä kohde ekologiselle kompensatiolle voisi olla esimerkiksi jonkin lähiseudun suon ennallistaminen.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Aalto
puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
suojelutoimikunnan puheenjohtaja

Viitteet:

Metsäntutkimuslaitos. 2007. Punkaharjun tutkimuspuisto ja luonnonsuojelualue. Luontoreitti. Esite. 6 s.

Ramboll. 2011. Intercon Energy Oy Siikajoen Vartinojan tuulivoimalaitosten ympäristövaikutusten selvitys. 35 s.